

Писарцов О.С.

ВИЗНАЧЕННЯ ШВИДКОСТІ ПОЛЬОТУ КУЛІ МЕТОДОМ БАЛІСТИЧНОГО МАЯТНИКА

Балістичний маятник є важким тілом, підвішеним на чотирьох нитях (рис. 1). Куля, що горизонтально летить, потрапляє в маятник і застряє в ньому, – відбувається непружний удар. Після удару маятник починає гойдатися на нитях, так що його подовжня вісь залишається паралельною самій собі, центр мас переміщається по колу, а тіло в цілому рухається поступально.

Зіткнення кулі з маятником відбувається протягом дуже короткого проміжку часу, але за цей час маятник набуває деякої швидкості і трохи зрушується з положення рівноваги. При таких малих переміщеннях зсув маятника відбувається практично без зміни висоти. При зіткненні кулі з маятником справедливий закон збереження імпульсу

$$mv = (M + m)V \quad (1)$$

де m – маса кулі, M – маса маятника, v – швидкість кулі, V – швидкість маятника безпосередньо після удару.

Аби визначити величину V , потрібно виміряти висоту h , на яку піднімається маятник після удару. Із закону збереження енергії виходить

$$V^2 = 2gh \quad (2)$$

Співвідношення (1) і (2) дають
$$v = \frac{M + m}{m} \sqrt{2gh} \quad (3)$$

Висоту підйому центру мас маятника можна визначити:

$$R^2 = (R - h)^2 + s^2,$$

де R – відстань від шкали до рівня підвісу маятника.

Враховуючи, що $h \ll R$, отримуємо: $2Rh = s^2$. Визначаючи звідси h і підставляючи в (3), отримуємо робочу формулу методу

$$v = \frac{M + m}{m} s \cdot \sqrt{\frac{g}{R}} \quad (4)$$

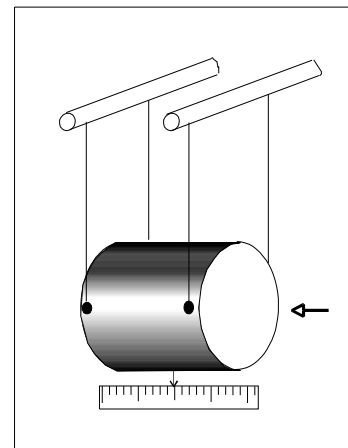

Рис. 1 – Балістичний маятник

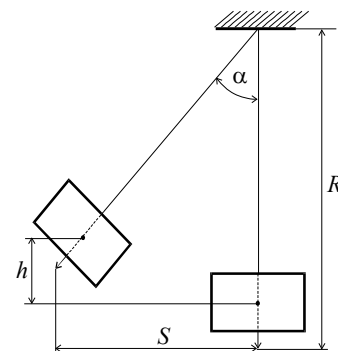

Рис. 2

Література:

Стрелков С.П. Механика. – М.: Наука, 1975